

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1916 kl. 1.30 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 4 i anledning av herr Welins motion, nr 26, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av möjlighet för mottagare av med efterkrav eller postförskott belagt gods att i visst avseende skydda sin rätt.

Närvarande: herrar von Sneidern, Kahlström, Widlund, Johansson i Brånalt, Kloo, Modig, Carlsson i Solberga, Johansson i Trollhättan, Svensson i Kompermåla och Olsson i Rödningsberg.

Uti en inom andra kammaren väckt, till utskottet för förberedande behandling hänvisad motion har herr Welin föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t låta dels utreda, i vad mån och på vad villkor mottagare av med efterkrav eller postförskott belagt gods kunde antingen medgivas behörighet att utan godsets utlösande besiktiga och avvisa detsamma eller ock annan bekväm och effektiv möjlighet att vid s. k. efterkravsköp skydda sin rätt, dels vidtaga de åtgärder, som under sådan utredning prövades lämpliga för beredande av sådan behörighet eller möjlighet för mottagare av efterkravs eller postförskotts gods.

Till stöd för sitt yrkande har motionären anført:

»En följd bland andra av vårt allt mer utvecklade kommunikationsväsen har blivit den, att en ej oväsentlig del av varuomsättningen inom landet numera förmedlas av s. k. efterkravsaffärer. Dessas försäljningsverksamhet, som synes företrädesvis omfatta utskottsvaror av i regel utländsk tillverkning, sker efter ett system, byggt dels på ett långt drivet reklamväsen, ofta av den art, varemot det av kungl. patentlagstiftningskommittén nu framlagda förslaget till lag mot illojal konkurrens riktar sig, dels på huvudsakligen bland minderåriga rekryterade agentstaber, vilkas uppgift är att efter illustrerade kataloger — vilkas förespeglingar ej alltid svara mot faktiska förhållanden — och sålunda utan företeende av prov uppsamla order för vederbörande efter-

kravsaffärs räkning; dessa order expedieras sedermera till köparna direkt mot efterkrav eller postförskott.

Det är ett känt förhållande, att den publik, till vilken här ifrågasvarande företag vänder sig, ofta blir lidande på sina förbindelser med dem. Men ett lika känt förhållande är ock, att dessa, tack vare nämnda reklam- och agentsystem, äro stadda i stadig tillväxt och nu hava så anseelig del i varuomsättningen inom landet, att särskilda åtgärder synas allvarligt påkallade i syfte att bereda den stora allmänheten annan och bekvämare möjlighet, än nuvarande lagstiftning erbjuder, att vid s. k. efterkravsköp skydda sig mot otillbörlig exploatering; detta allmänhetens skyddsintresse synes enklast och effektivast tillgodosett genom exempelvis bestämmelse, att vid försäljning av varor, som ej äro underkastade snar förskämning, mot efterkrav eller postförskott, den respektive efterkravs- eller postförskottsförsändelsen beledsagande handlingen (d. v. s. fraktsedeln eller dylikt) skall innehålla tydligt meddelande om att mottagaren är behörig att utan godsets utlösande besiktiga och, om han därtill finner skäl, med köpeavtalets hävande avvisa detsamma.

En sådan särskild bestämmelse kan ej tänkas i praktiken besvåra handeln i gemen eller komma i tillämpning beträffande transaktioner mellan kund och av denne känd förbindelse. Tvärtom förmenas, att kund skulle begagna sig därav blott undantagsvis och allenast i sådana fall, som exempelvis då han efter priskurant eller annons gjort inköp, avseende leverans mot efterkrav eller postförskott från firma, varom han saknar närmare kännedom.

Mot ett förslag i här föreliggande syfte kan invändas, att gällande lag redan anvisar köpare utväg att skydda sin rätt jämväl i sådana fall, som här avses, ävensom att särskild bestämmelse om rätt för mottagare att besiktiga och avvisa efterkravs- eller postförskottsgods utan att dessförinnan utlösa detsamma skulle föranleda stegrade kostnader för och anspråk på ökning i personal och lokaler inom vederbörande kommunikationsinrättningar.

Utan att underkänna sådana invändningar kan man emellertid mot dem erinra, att de i vår nuvarande rätt anvisade förfarandena äro för komplicerade för att av den stora allmänheten anlitas; »efterkravsaffärernas» nuvarande stora och med varje år allt större omfattning har dock givit »efterkravsköpet» en sådan frekvens, att man ej längre må förbise den viktiga sociala betydelsen av »efterkravsköpets» effektiva reglerande på här ifrågasatta eller annat lämpligt sätt, så att den stora, ekonomiskt svagare allmänheten, på vilken »efterkravsaffärerna» arbeta, skyddas mot dessas verksamhet, där den är otillbörlig.

Härför torde ej stora anstalter eller kostnader påkallas, enär, som redan framhållits, förordade eller andra särskilda bestämmelser i berörda syfte blott undantagsvis torde komma till tillämpning, så mycket mindre som redan tillkomsten därav torde väsentligt inskränka den trafik, som det gäller att med dem komma till livs. I vilket fall som helst torde kostnadsfrågan ej erbjuda oöverkomliga svårigheter, särskilt om t. ex. kostnaden för besiktning utginge i form av viss avgift och det stadgades, att sagda avgift skulle i fall, då godset avvisades, gäldas av köparen, som ock hade att vidkännas kostnaden för returfrakt, eljes av säljaren.»

I anledning av motionen har utskottet dels infortrat utlåtande från kungl. järnvägsstyrelsen och kungl. generalpoststyrelsen, dels ock lämnat Sveriges minuthandlares riksförbund och Sveriges allmänna handelsförening tillfälle till yttrande i ärendet; och äro de utlåtanden, som från nämnda myndigheter och korporationer kommit utskottet tillhanda, härvid fogade såsom bilagor.

I 14 § av lagen den 20 juni 1905 om köp och byte av lös egendom stadgas, att säljaren är berättigad att hålla godset inne, till dess köpeskillingen gäldas och köparen att innehålla köpeskillingen, till dess godset hålles honom tillhanda. Detta stadgande, som innehåller huvudregeln enligt gällande lag för bedömande av frågan om det inbördes förhållandet emellan säljares och köpares prestationer, har, såvitt angår så kallade distansköp, d. v. s. sådana fall, där godset enligt köpeavtalet skall av säljaren försändas från viss ort till annan, ansetts böra undergå den modifikation, som innehålles uti 15 § av ovannämnda lag, att, om godset skall försändas från den ort, där det bör avlämnas, säljaren ej på grund av vad i 14 § är stadgat är berättigad att undandraga sig dess avsändande. Enligt 15 § äger dock för sådant fall säljaren i stället rätt att hindra att godset å bestämmelseorten utgives till köparen.

Utskottet.

Lagen meddelar icke föreskrifter om, under vilka former säljaren äger utöva denna sin rätt att hindra godsets utlämnande till köparen. En dylik rätt kan naturligtvis utövas på det sätt, att godset försändes till något säljarens ombud, vilken sedermera är i tillfälle att gent emot köparen bevaka säljarens rätt ifråga om köpeskillingens utfående samtidigt med godsets utlämnande, men det otvivelaktigt oftast förekommande sättet för utövandet av säljarens ifrågavarande rätt är just användandet av de försändelsesätt, varom uti förevarande motion är fråga, nämligen försändande emot efterkrav eller postförskott. Dessa försändelsesätt innebära, juridiskt sett, att fraktföraren (järnvägen, posten)

handlar såsom säljarens ombud vid godsets utgivande och betalningens uppbärande.

Något hinder i lag förefinnes icke för köparen att vid försändelse emot efterkrav och postförskott företaga undersökning av godset. Om i allmänhet dylik undersökning icke kommer till stånd, så beror detta därpå, att vederbörande järnvägs- och postförvaltningar hittills på grund av de praktiska svårigheter, som ansetts vara därmed förenade, icke medgivit, att sådan undersökning finge företagas.

I detta sammanhang kan anmärkas, att enligt gällande lag i ett särskilt fall uttryckligen stadgats rätt för köparen att undersöka gods, som försänts och avsetts att utlämnas emot köpeskillningens erläggande. I § 148 sjölagen stadgas nämligen, att lastemottagaren äger att, innan han emottager godset, låta detsamma besiktigas på visst närmare angivet sätt. Uppenbarligen föreligger icke vid sjötransporter samma praktiska svårigheter för dylik undersökning som vid den stora till bestämda stationer och dessas personaler koncentrerade järnvägs- och posttrafiken.

Beträffande den rättsliga sidan av förevarande spörsmål torde möjligen ännu ett förhållande böra beaktas. Enligt numera fastslagen rättspraxis äger säljaren icke att utan att därom med köparen träffat avtal uttaga betalning medelst efterkrav eller postförskott, såvitt köparen därigenom skulle betagas sin undersökningsrätt ifråga om godset, eller med andra ord, har köparen icke förbundit sig att erlägga betalning, oavsett om han varit i tillfälle att undersöka godset, har han heller icke skyldighet att utlösa gods, som blivit honom tillsänt mot efterkrav. I sådana fall där varan direkt försändes till köparen borde en mera allmänt spridd kännedom om nu angivna förhållande kunna åtminstone i någon mån innebära ett skyddsmedel uti ifrågavarande hänseende. Enligt vad utskottet har sig bekant och i övrigt varit i tillfälle att inhämta äger emellertid sådan försäljning, varom i motionen är fråga, i stor utsträckning rum genom agenter för vederbörande försäljningsfirmor, vilka uppsamla order och sammanföra dessa i s. k. orderlistor, vilka insändas till firman, som sedermera mot postförskott eller efterkrav sänder de beställda varorna till agenterna. I dylika fall föreligger antingen det förhållande, att de personer, vilka rekvirerat genom agenten, fått till denne erlägga förskottslikvid — ett förfarande, vilket ju, såsom också av Sveriges allmänna handelsförening framhållits, icke träffas av de i motionen föreslagna åtgärderna — eller också, om förskottslikvid ej erlagts, äro ju de egentliga varuemottagarna bibehållna vid möjligheten att undersöka godset.

I ett mycket stort antal fall kommer nu likväl säljaren efter direkt eller genom agent emottagna order att befordra godset direkt till köparen och genom efterkrav eller postförskott hindra köparen att besiktiga godset före köpeskillingens erläggande. Vådorna av detta förhållande, såvitt angår sådana affärer, varom i motionen är fråga, framstå tydligt särskilt med hänsyn därtill, att köparne i dylika affärer oftast tillhöra en mindre kritisk och med mindre ekonomisk bärkraft utrustad allmänhet, som därtill äger mindre förmåga att begagna sig av de medel, som gällande lag erbjuder för bevakande av köparens rätt gent emot säljaren, sedan köparen genom köpeskillingens erläggande försatts i en processuellt mindre gynnsam ställning. Önskvärdheten att i dessa affärer tillvarata den svagare partens intressen har naturligtvis framträtt desto starkare vid det förhållande, att de varor som under ifrågavarande former utbjudas ej sällan äro onyttiga eller mindervärdiga artiklar och de betingade priserna med hänsyn härtill oskäligen.

Den åtgärd, som motionären nu föreslagit för att motverka omförmälda vådor, är densamma som år 1913 framförts av de skandinaviska detaljhandlarnas permanenta kommitté och överensstämmer med den framställning till generalpoststyrelsen, som år 1915 gjordes av de svenska minuthandlarnas riksförbund. Motionären åsyftar en lagstiftning, varigenom köpare, som finge godset sig tillsänt mot efterkrav eller postförskott, skulle erhålla lagligen fastslagen rätt att undersöka godset utan att köpeskillingen därför blivit erlagd ävensom att, som det heter, »med köpeavtalets hävande» avvisa godset.

Det är uppenbart, att frågan om rätten till köpeavtalets hävande icke står i sådant samband med rätten att undersöka godset, som motionären och ovannämnda kommitté synas antaga. I lagen om köp och byte av löseegendom äro angivna de förutsättningar av olika slag, som kunna medföra rätt för köparen att häva avtalet, och frågan om förefintligheten av sådan förutsättning kan givetvis prövas allenast i den mån densamma bliver föremål för domstols eller annan behörig prövning. Möjligheten att införa en lagbestämmelse av den art, som motionären föreslår, genom vilken köpeavtalets hävande i här förutsatta fall skulle bliva beroende av den ena avtalande partens ensidiga avgörande, finner utskottet utesluten.

Vidkommande själva frågan om köparens rätt till undersökning av det honom mot efterkrav eller postförskott tillkomna godset vill utskottet erinra om vad ovan anförts därom att ingen civilrättslig bestämmelse förefinnes av beskaffenhet att utgöra hinder för en köparens undersökning av godset, utan att hindret består i bristande tillstånd till undersökning från järnvägens eller postens sida. De skäl av praktisk

art, som föranlett till uppställande av sagda hinder, hava angivits uti de utav järnvägsstyrelsen och generalpoststyrelsen över motionen avgivna utlåtanden. Utskottet har för sin del funnit nämnda skäl vara övertygande.

Såsom av Sveriges allmänna handelsförenings förvaltningsutskott kraftigt framhållits böra eventuella åtgärder emot de s. k. efterkravsaffärerna riktas allenast mot illojala dylika affärer. Försäljning mot efterkrav eller postförskott tillämpas i stor utsträckning även av köpmän, som icke driva efterkravsaffärer av den art, som i motionen avses. Det torde ej vara tvivel underkastat, att ifrågavarande försändningssätt tillgodoser ett ur såväl säljarens som köparens synpunkt allmänt affärsbehov. Åtgärder, som innebära risk att verka hämmande på det lojala användandet av samma försändningssätt, torde därför böra undvikas.

Då utskottet alltså icke anser sig böra tillstyrka den av motionären ifrågasatta åtgärden, men det å andra sidan, enligt utskottets förmenande, är av stor betydelse att kunna genom lagstiftningen träffa de illojala formerna av efterkravsaffärerna, har det syntts utskottet ligga nära tillhands att undersöka, huruvida icke den även av motionären omnämnda, under förberedelse varande lagstiftningen emot illojal konkurrens kunde vara ägnad att motverka de påvisade missförhållandena.

Som bekant föreligger numera ett av den s. k. patentlagstiftningskommittén år 1915 avgivet förslag till lag mot illojal konkurrens m. m. Detta lagförslag, som riktar sig emot vissa företeelser, som ansetts skadliga för en sund utveckling av affärlivet i vårt land, upptager en särskild grupp dylika företeelser, vilka sammanförts under rubriken illojal reklam. Uti § 1 under denna rubrik föreslås följande stadgande: »Lämnar någon genom meddelande, avsett för ett större eller obestämt antal personer, såsom å skyltar eller anslag, i annonser, cirkulär eller prospekt eller å saluhållna varor eller deras emballage, oriktig uppgift rörande egen eller annans näringsverksamhet eller vad därmed äger samband, såsom om en affärs ålder eller storleken av dess omsättning, om varors eller yrkesprestationers beskaffenhet, om deras pris eller dettas beräkning, om varors mått, vikt eller mängd, om sättet för varors framställning, om förvärvad titel, prisbelöning eller annan utmärkelse, om varors ursprung, om deras åtkomst, om sättet för varors anskaffning, om särskild anledning till en försäljning, om varors egenskap av överblivna rester eller dylikt eller om storleken av varuförråd, och är uppgiften ägnad att med omförmälda näringsverksamhet, dess varor eller yrkesprestationer förbinda uppfattningen om något i ett eller annat hänseende gynnsamt, kan, även om han saknat vetskap om uppgiftens oriktighet, förbud utfärdas för honom att vidare genom meddelande, varom ovan sägs, lämna ifrågavarande oriktiga uppgift». I 2 § av lag-

förslaget stadgas straff och skadeståndsskyldighet för den, som med avsikt att vilseleda begår sådan handling, som i 1 § nämnes.

I motiveringen till lagförslaget heter det efter framhållande av reklamens nödvändighet: »Förutsättningen för att reklamen skall vara berättigad ur affärsmannens synpunkt och till gagn för allmänheten är emellertid att densamma håller sig inom det sannas rāmärken. I motsatt fall kan den innebära en fara både för konkurrenterna, vilka riskera att obehörigen få sin kundkrets minskad, och för allmänheten, som utsettes för att bli vilseledd.»

Av motiveringen framgår vidare, att reklamen för att falla under bestämmelserna i § 1 skall vara av offentlig natur; det osanna meddelandet skall vara avsett för ett större eller obestämt antal personer. Motiven angiva att beträffande sättet för dylik reklam, »exempelvis priskuranter och kataloger», äro jämnställda med cirkulär och prospekt.

Det lagförslag, varur vissa bestämmelser anförts, avser ju i första hand skydd emot åtskilliga former av s. k. illojal konkurrens, d. v. s. skyddet är avsett för näringsidkare emot sådana former av reklam m. m. från annan näringsidkare inom samma eller likartad näringsgren som betraktas som illojala. Uppenbart är emellertid, såsom kommittén ju också framhållit, att den ifrågasatta lagstiftningen skulle komma att innebära jämväl ett allmänhetens skydd emot vilseledande reklamuppgifter. I själva verket torde väl, såsom motionären också insett, den väsentliga faran av de s. k. efterkravsaffärerna, i den mån behöriga anmärkningar kunna mot dem framställas, vara att söka i dylika affärers systematiska begagnande av just sådan reklam, som avses i förslaget till lag emot illojal konkurrens. Vid sådant förhållande synes det utskottet icke osannolikt att en blivande lagstiftning i överensstämmelse med nämnda lagförslag också skall visa sig ägnad att motverka de i motionen berörda missförhållanden.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att herr Welins motion, nr 26, icke må till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 29 april 1916.

På utskottets vägnar:

AXEL VON SNEIDERN.

Bil. 1.

Till Konungen.

Inom riksdagens andra kammare har i motion nr 26 föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t ville hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta dels utreda, i vad mån och på vad villkor mottagare av med efterkrav eller postförskott belagt gods kunde antingen medgivas behörighet att utan godsets utlösande besiktiga och avvisa detsamma eller ock annan bekväm och effektiv möjlighet att vid s. k. efterkravsköp skydda sin rätt, dels vidtaga de åtgärder, som under sådan utredning prövades lämpliga för beredande av sådan behörighet eller möjlighet för mottagare av efterkravs- och postförskottgods; och sedan nämnda kammares tredje tillfälliga utskott hos Eders Kungl. Maj:t anhållit om generalpoststyrelsens yttrande över berörda motion, samt generalpoststyrelsen, jämlikt skrivelse från statsrådet och chefen för civildepartementet den 11 innevarande februari, anbefallts att avgiva och till Eders Kungl. Maj:t inkomma med det av utskottet sålunda begärda yttrandet, får generalpoststyrelsen härigenom i underdånighet anföra följande.

I skrivelse den 8 september 1915 hemställde Sveriges minuthandlars riksförbund till generalpoststyrelsen, huruvida ej åtgärd — exempelvis medgivande av besiktningsrätt åtminstone i fall, då adressaten ej vore köpman — kunde vidtagas till beredande av möjlighet för allmänheten att vid s. k. efterkravsköp skydda sig mot bedräglig eller eljes illojal handelsverksamhet utan anlåtande av sådana förfaranden, vartill den nu vore hänvisad, och i svarsskrivelse den 5 påföljande november meddelade generalpoststyrelsen, att, med hänsyn ej mindre till den stora svårigheten — beträffande lokal och personal — att å postanstalterna anordna sådan undersökning, varom nu vore fråga, än även till de mångahanda olägenheter i övrigt, som det ifrågasatta systemets införande skulle åsamka postverket, generalpoststyrelsen icke såge sig i stånd att förorda en lagstiftning i angivna syfte.

Det sålunda gjorda uttalandet anser generalpoststyrelsen sig fortfarande böra vidhålla. Sådan försändelse, varom nu är fråga, innehåller ofta varor av olika slag, och varornas granskning å försändelsens adressort — exempelvis undersökning, huruvida tyg är av hel- eller halvylle, uppmätning av tygstycken och band — kunde därför komma att kräva en ansenlig tid. Vid undersökningen måste givetvis en postfunktionär hela tiden noga tillse, att icke något av försändelsens innehåll toge

Vad vidare angår uppkommande trafikrubbingar av sådan omfattning, att statens järnvägar ej skulle kunna ombesörja sin trafik på egna linjer, är ju en överflyttning av densamma till enskild järnväg alltid tänkbar genom avtal med vederbörande. I övrigt är ju att märka, att södra stambanan även med nuvarande trafikområde måste göras dubbelspårig, därå arbeten nu succesivt fortgå, varigenom denna bana vid dubbelspåret fullbordande kan högst betydligt öka sin trafikförmåga.

Vad slutligen angår motionärens uttalande, att genom statsinköpet ifråga staten ej skulle komma att lida någon ekonomisk förlust, får styrelsen hänvisa till härovan gjorda utredning rörande trafikresultatet för senaste tioårsperiod, därav torde framgå, att även med det i utsikt ställda inköpspriset av omkring 4,300,000 kronor avkastningsprocenten med all sannolikhet kommer att väsentligt understiga medeltalsprocenten för statens järnvägslån, även om med trafikens utveckling och ändrade trafikförhållanden bruttoinkomsten skulle, såsom motionären antager, komma att i betydande mån ökas.

På grund av det anförda får järnvägsstyrelsen vidhålla sitt uttalande, att det ur statens järnvägars synpunkt icke synes föreligga anledning att nu vidtaga åtgärd för statens inlösande av ifrågavarande järnväg.

De av motionären framhållna synpunkterna torde i allt fall av eders Kungl. Maj:ts även utan skrivelse i ämnet av andra statsmakten vinna vederbörligt beaktande vid behandling av bolagets i likvidation förevarande framställning.

Vid behandling av detta ärende hava även närvarit järnvägsfullmäktigen Waller, överingenjören Fogelmarck, byråchefen Almqvist och t. f. byråchefen Mannberg.

Underdånigst
Axel Granholm.

John Flodin.

Ivar Virgin.

Per Kjellin.

Stockholm den 11 mars 1916

Till KONUNGEN.

Genom departementschefens för civildepartementet skrivelse den 18 februari 1916 har järnvägsstyrelsen anbefallts att till Eders Kungl. Maj:t avgiva underdånigt utlåtande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion nr 213 om utredning rörande statens förvärvande av de enskilda järnvägarua Karlskrona—Växjö, Växjö—Alvesta, Alvesta—Borås och Göteborg—Borås; och får styrelsen till åttlydnad härav i underdånighet anföra följande:

I motionen redogöres för frågans föregående behandling vid riksdagen, senast åren 1900 och 1904 och framhålles, att trots riksdagens avslag å de i frågan väckta motionerna vid nämnda riksdagar den behandling, densamma därvid rönt, dock visade den vikt och betydelse, föregående riksdagar i allt fall lagt på denna fråga.

Då i motionen i berörda redogörelse särskilt anges, att även järnvägsstyrelsen uttalat sig för en undersökning och utredning om statsinköp av ifrågasvarande fyra järnvägar, må här erinras om de vid berörda uttalande närmare föreliggande förhållanden.

Uttalandet i frågan härrör från styrelsens underdåniga skrivelse den 24 oktober 1902, vid vilken tidpunkt förelåg för styrelsen särskild anledning att ifrågasätta undersökning i frågan i den omständigheten, att tiden, inom vilken en av ifrågasvarande fyra järnvägar eller Göteborg—Borås järnväg, som öppnats för allmän trafik den 15 december 1894, kunde inlösas enligt av villkoret, skulle utgå i december 1904. Styrelsen anförde i utlåtandet bland annat,

att styrelsen redan vid avgivande den 4 november 1897 av underdånigt utlåtande över koncessionsansökningen rörande slutlänken i trafikleden Göteborg—Karlskrona framhållit, att den nya utfartsvägen vore av en stor betydelse ej blott i lokalt hänseende utan även för utvecklingen av landets kommunikationsväsende i stort sett och att den nya förbindelseleden i själva verket enligt styrelsens förmenande vore av den vikt, att i sinom tid fråga antagligen komme att uppstå om dess inlösen till statsverket,

att, ehuru väl vad styrelsen sålunda anført närmast hade avseende å linjen mellan Göteborg och Alvesta, det likväl vore uppenbart, att, därest inköp av nämnda linje ifrågasattes, det måste tagas i noggrant övervägande, huruvida icke skäl föreläge att åt staten förvärva jämväl banans fortsättning från Alvesta till Karlskrona, på det att staten kunde genom egen trafikled komma i direkt förbindelse med där varande krigsvarv och flottstation,

samt att styrelsen, som för det dåvarande ej kunde uttala sig, huruvida övervägande skäl talade för eller emot den ifrågavarande bankkomplexens förvärvande åt staten för det pris, som då kunde erbjudas, dock ansett denna fråga vara av den vikt, att en noggrann undersökning härutinnan borde vidtagas, särskilt med anledning av förberörda tid för tillämpning av a)villkoret vid inlösen av Göteborg—Borås järnväg,

och hemställde därför styrelsen hos Eders Kungl. Maj:t om uppdrag åt styrelsen av undersökning och utredning i ämnet rörande samtliga ifrågavarande fyra järnvägar.

Eders Kungl. Maj:t fann emellertid genom resolution den 20 november 1903 styrelsens framställning icke till någon vidare åtgärd föranleda.

Vad styrelsen i förberörda utlåtande framhållit därom, att ifrågavarande förbindelseled är av den vikt för det allmänna, att antagligen förr eller senare statsmakterna skola finna det med det allmännas intresse förenligt att inränga denna led i statsbanenätet, vidhåller styrelsen. Fråga gäller dock huruvida under rådande förhållanden den nuvarande tidpunkten kan anses lämplig för statsinköp av dessa järnvägar. Härvid må erinras, att betydande järnvägsbyggnader för såväl nyanläggning i de norrländska bygderna som utvidgningsarbeten å stationer och linjer vid de färdiga statsbanorna, däribland dubbelspårsanordningar och större bangårdsanläggningar, äro under utförande eller planeras till utförande under den närmaste framtiden, varförutom är ifrågasatt inköp av enskilda järnvägar av ej ringa omfattning i förbindelse med inlandsbanan, liksom ock för den närmaste tiden är att emotse krav på betydande statsanslag för anskaffande av rullande materiel. Då i motionen särskilt betonas nödvändigheten att försätta viss del av ifrågavarande förbindelseled i fullt statsbanemässigt skick, är ju ock att beakta de under nuvarande onormala förhållandena rådande högt uppdrivna prisen å arbetskrafter och materialier. Med hänsyn till det nu berörda håller styrelsen före, att under alla förhållanden rätta tidpunkten för det ifrågasatta statsinköpet icke kan anses vara inne och, därest denna styrelsens uppfattning godtages, synes ej heller vara lämpligt att nu igångsätta en utredning i ämnet, vars resultat kanske först längre fram i tiden skulle läggas till grund för statsmakternas beslut, men då befinnas i större eller mindre grad missvisande.

På grund av det anförda anser sig styrelsen i frågans nuvarande läge icke kunna tillstyrka den i motionen begärda utredningen i ämnet.

Vid behandlingen av detta ärende hava även närvarit järnvägsfullmäktigen Waller, överingenjören Fogelmarck, byråchefen Almqvist och t. f. byråchefen Mannberg.

Underdånigst
Axel Granholm.

John Flodin.

Ivar Virgin.

Per Kjellin.

Stockholm den 11 mars 1916.

skada eller förfores. Vägrade sedan adressaten att mottaga varorna, bleve det postverkets sak att ånyo slå in och försegla varorna, och om i dylikt fall det emballage, som använts vid den första befordringen, icke längre vore brukbart, skulle postverket nödgas anskaffa nytt emballage. Återbefordringen skulle även medföra åtskilliga andra vanskligheter. Oavsett svårigheten att mot avsändarens eventuella bestridande visa, att allt, som ursprungligen av honom inlagts i försändelsen, blivit till honom återsänt, skulle, om försändelsen under återbefordringen skadades, och skadan ansåges bero på bristfällig emballering, men denna vore verkställd på alldeles samma sätt som den ursprungliga inslagningen, det ej bliva lätt att avgöra, huruvida postverket borde ersätta skadan eller icke.

Att å postanstalternas diskar bereda utrymme för den ifrågasatta undersökningen skulle i många fall icke låta sig göra, och att för dylik undersökning lämna allmänheten tillträde till de för posttjänstemännen avsedda lokalerna — där såväl värdeförsändelser som annan post förvaras — synes icke heller tillrådligt. Vad särskilt beträffar de många poststationerna, skulle, måhända i de flesta fall, bristen på tillgänglig personal och erforderligt lokalutrymme rent av lägga oöverstigliga hinder i vägen för verkställande av sådan undersökning, varom nu är fråga.

Av vad sålunda blivit anfört torde framgå, att postfunktionärerna genom det i föreliggande motion föreslagna förfarandet skulle få sig ålagt ett arbete, som skulle kräva en avsevärd tid till förfång för andra korrespondenter än ifrågavarande försändelsers adressater, samt att sagda förfarande jämväl skulle för postverket medföra andra olägenheter, som i många fall icke skulle kunna övervinnas.

För övrigt tillåter sig generalpoststyrelsen såsom sin mening framhålla, att hur behjärtansvärt än syftet med föreliggande motion kan vara, det icke lär vara säkert, att det av motionären föreslagna förfarandet skulle vara ägnat att hämma de s. k. efterkravsaffärernas tillväxt. Tvärtom skulle måhända en lagstiftning, som gäve postförskottsadressat rätt att besiktiga till honom sänd vara, innan han bestämde sig för, om han ville behålla densamma, kunna medföra, att allmänheten skulle anse sig kunna i allt större omfattning anlita affärer av ifrågavarande slag. Stockholm den 25 februari 1916.

Underdånigst:

JULIUS JUHLIN.

HERMAN ASKBERG. JACQUES PRAMBERG. GUSTAF KIHLMARK. C. A. HASSELROT.
Föredragande.

S. Franzén.

Bil. 2.

Till Konungen.

Enligt civildepartementets ämbetskrivelse den 11 sistlidne februari har Eders Kungl. Maj:t samma dag funnit gott anbefalla järnvägsstyrelsen att avgiva och till Eders Kungl. Maj:t inkomma med av riksdagens andra kammarens tredje tillfälliga utskott begärt yttrande över en inom nämnda kammare väckt motion, nr 26, om skrivelse till Eders Kungl. Maj:t angående beredande av möjlighet för mottagare av med efterkrav eller postförskott belagt gods att i visst avseende skydda sin rätt.

Till åtlydnad härav får järnvägsstyrelsen i underdånighet avgiva följande yttrande över den del av ärendet, som rör med efterkrav belagt gods, som försändes på järnväg:

Enligt bestämmelserna i gällande järnvägstrafikstadgas § 74 mom. 1, jämförda med föreskrifterna i samma stadgas § 71 mom. 4, övergår förfoganderätten över en godsförsändelse från avsändaren till mottagaren först sedan den senare erlagt i fraktsedeln angivna obetalda belopp. Och förvärvandet av denna rätt måste enligt styrelsens uppfattning anses vara en förutsättning för att mottagaren utan avsändarens medgivande skall äga att över huvud taga befattning med godset och alltså även för att han utan sådant medgivande kan tillåtas undersöka beskaffenheten hos detsamma. Det är visserligen sannt, att järnvägen enligt trafikstadgans § 61 är berättigad att när som helst undersöka en sändnings innehåll för att konstatera, om detsamma svarar mot fraktsedelns uppgift, men denna järnvägens rätt är oundgängligen nödvändig redan ur den synpunkt, att järnvägen alltid måste äga möjlighet kontrollera, att en sändning icke innehåller gods, som enligt gällande författningar icke får transporteras å järnväg, eller att, när en försändelse utgöres av gods, som får mottagas till järnvägsbefordring endast under förutsättning att vissa villkor i avseende å emballagets beskaffenhet eller liknande äro uppfyllda, verkställa härav betingade undersökningar.

I frågan, huruvida gällande bestämmelser böra ändras därhän, att mottagare av med efterkrav belagt gods, som fraktats på järnväg, sättes i tillfälle att utan godsets utlösande besiktiga detsamma, får styrelsen såsom sin åsikt uttala följande:

Först och främst synes det styrelsen oegentligt, att en person, som ännu ej förvärvat förfoganderätten över ett föremål, skall tillåtas en så närgången behandling — låt vara genom förmedling av järnvägens personal — av detsamma som brytande av det emballage, vari godset är förpackat, och undersökning av föremålet ifråga.

Vidare skulle ovanberörda ändring säkerligen medföra avsevärda kostnader och olägenheter för järnvägen, vilket förhållande redan finnes antytt i motionen. Det kan nämligen på goda grunder antagas, att det ifrågasatta tillståndet, om det bleve lämnat, komme att tagas i anspråk i så stor utsträckning, att det merarbete för järnvägen, som komme att vållas ensamt därav, att godsets upppackning och återinpackning måste verkställas av järnvägstjänsteman, komme att nödvändigöra ökad personalanställning på ett flertal håll med åtföljande stegring av järnvägens personalkostnader. De sålunda ökade kostnaderna kunde visserligen tänkas bli till en del ersatta, därigenom att järnvägen uttoge viss avgift av mottagaren för bestyret med upp- och återinpackningen o. s. v., men säkerligen endast till en del, därför att berörda avgift nog icke skulle kunna sättas tillräckligt hög för att täcka kostnadernas hela belopp. Det komme väl nämligen att åligga vederbörande mottagare att icke blott betala nu nämnda särskilda avgift utan ock att ersätta de vittnen, som måste kallas att närvara vid godsets upp- och återinpackning. Närvaron av dylika vittnen, som måste vara utom järnvägen stående personer, erfordras för styrkande, att godset vid återinpackningen befunnit sig i samma skick som vid dess upppackning, samt att emballaget efter inpackningen återställt i minst lika gott stånd, som det hade före upppackningen. Saknades ett dylikt bestyrkande, skulle det kunna inträffa, att järnvägen bleve ansvarig för skador å godset, för vilka densamma eljest enligt gällande bestämmelser icke bure ansvar.

Vidare skulle det förhållande, att godsets undersökning måste äga rum i järnvägens magasin, föra med sig den olägenheten för järnvägen, att tillträde till magasinet måste lämnas åt eljest obehöriga personer, vilkas närvaro kunde bliva hinderlig för det egentliga expeditjonsarbetet, och som t. o. m. under vissa omständigheter kunde tänkas göra sig skyldiga till stöld av i magasinet förvarade smärre kollin under sitt uppehåll därstädes.

Slutligen skulle, ifall den ifrågasatta anordningen bleve genomförd, krav på liknande medgivande sannolikt framkomma även från mottagare av med efterkrav icke belagda järnvägsförsändelser. Man skulle måhända då svårligen kunna underlåta att tillmötesgå också sådana ytterligare krav, vilkas tillfredsställande skulle föra med sig, att man

finge räkna med ovan angivna kostnader och olägenheter i förstärkt grad.

På grund av det ovan anförda, och då en mottagare av gods, som anser sig ha blivit utsatt för svikligt förfarande från vederbörande avsändares sida, väl i allmänhet har utväg att åstadkomma bevisning angående detta förfarande och att draga saken inför domstol, finner järnvägsstyrelsen sig böra avstyrka bifall till den föreliggande motionen, i vad denna avser rätt för mottagare av med efterkrav belagt gods, som ankommit med bantåg, att besiktiga godset före dess utlösande.

Ett exemplar av gällande järnvägstrafikstadga bilägges för utskottets räkning.

Underdånigst:

AXEL GRANHOLM.

GUNNAR V. ALVING.

Stockholm den 7 april 1916.

Bil. 3.

Till andra kammarens tredje tillfälliga utskott.

Sedan undertecknad genom skrivelse av den 18 sistlidne februari beretts tillfälle inkomma med yttrande över herr S. Welins motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av möjlighet för emottagare av med efterkrav eller postförskott belagt gods att genom besiktning före godsets utlösande eller annorlunda skydda sin rätt, tillåter sig undertecknad härmed andraga följande.

Från 1908 har undertecknad, jämväl genom sina lokal- och länsorganisationer och under senare år genom undertecknads och Sveriges allmänna handelsförenings gemensamma samsarbetskommitté, ägnat sorgfällig uppmärksamhet åt de förhållanden, som synas hava föranlett den föreliggande motionen.

Ävenledes genom Skandinaviska detaljhandlares permanenta kommitté, sammansatt av representanter för undertecknade riksförbund,

Norges Detailköbmänds Landsforening och Centralorganisationen av de forenede detailhandlerforeninger i Danmark och organ för samarbetet mellan dessa, hava samma förhållanden ingående studerats.

Resultatet av samtliga dessa undersökningar vitsordar det behov, som motionären åberopar till stöd för sin hemställan, nämligen behovet av utväg för den allmänhet, inom vilken s. k. efterkravsaffärer ha sina avnämare, att på ett bekvämare sätt än i nu gällande lag anvisas värja sig mot att av tvivelaktiga »affärs»-företag otillbörligen exploateras.

Likaledes vitsordas, att den redbara handeln ej kan tänkas i sin verksamhet besvärad genom ett lagstiftarnes tillgodoseende av sagda behov.

Också har redan 1913 ovannämnda Skandinaviska detaljhandlares permanenta kommitté uttalat det önskemålet, att den skandinaviska obligationsrättskommittén måtte upptaga det i motionen berörda ärendet till prövning och, om oöverkomliga praktiska hinder ej mötte, förorda en samskandinavisk lagstiftning angående efterkravsköp och av exempelvis det innehåll, att

»vid försäljning av varor, som ej äro underkastade snar förskämning (»lättfördärvade varor»), mot efterkrav (postförskott) skall, då köparen icke är köpman, varje efterkravs försändelsen beledsagande handling (fraktsedel o. s. v.) innehålla ett i ögonen fallande, tydligt meddelande om att mottagaren har rätt att besiktiga varan och därefter med köpeavtalets hävande avvisa denna utan att dessförinnan hava utlöst densamma. — Av besiktningen härflytande kostnader (för upp- och inpackning etc.) gäldas av köparen, om köpet ej häves, eljes av säljaren.»

Till stöd för sagda önskemål, som samtliga förutnämnda skandinaviska detaljhandlarsammanslutningar enhälligt biträtt, åberopas jämväl det, att de s. k. efterkravsaffärernas andel i varuomsättningen numera är av sådan omfattning, att denna jämte »efterkravsaffärernas» reklam- och verksamhetsmetoder — vilka likvisst kunna tänkas i ej oväsentlig mån reglerade genom en effektiv lagstiftning mot illojal konkurrens, något som dock ej ännu visat sig vara fallet i Danmark — göra det till en ej oviktig social angelägenhet, att efterkravsköpet, såsom redan tidigare ifrågasatts beträffande avbetalningsköpet, genom lämplig lagstiftning regleras sålunda, att den stora allmänhetens skyddsintresse gent emot dylik handelsverksamhet, som motionären synes hava haft för ögonen, blir effektivt tillgodosett på sätt, som en eventuell utredning enligt motionärens förslag kan komma att anvisa.

På grund av vad ovan anförts, får undertecknad härmed uttala som sin mening, att den föreliggande motionen såsom åsyftande tillgodoseende av en ej oviktig social angelägenhet är synnerligen väl förtjänt av riksdagens bifall.

Stockholm den 11 mars 1916.

Vördsamt

Sveriges minuthandlares riksförbund:

E. A. THUNHOLM.

C. J:son Wallin.

Bil. 4.

Till herr ordföranden i riksdagens andra kammarens tredje tillfälliga utskott,

Riksdagen.

Med anledning av Eder ärade skrivelse av den 18 nästlidne februari angående herr S. Welins motion, nr 26, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande av möjlighet för mottagare av med efterkrav eller postförskott belagt gods att i visst avseende skydda sin rätt, får Sveriges allmänna handelsförening genom sitt förvaltningsutskott avgiva följande yttrande.

Utskottet har anmodat en av Sveriges allmänna handelsförening och Sveriges minuthandlares riksförbund gemensamt utsedd »Kommitté för efterkravsaffärsfrågan» att uttala sin åsikt rörande motionen och har utskottet från kommittén mottagit en skrivelse av följande innehåll:

»Den av Sveriges allmänna handelsförening och Sveriges minuthandlares riksförbund tillsatta kommittén för utarbetande av förslag angående åtgärder mot illojal konkurrens från de s. k. efterkravsaffärernas sida, får med anledning av herr Welins motion i riksdagens andra kammare avgiva följande yttrande.

Under kommitténs utredningsarbete hava i motionen påpekade sakförhållanden till fullo bekräftats. De flesta artiklar som de s. k. efterkravsaffärerna med anlitande av en braskande reklam utbjuda till allmänheten äro ej nödvändiga för de dagliga behoven, utan utgöras till

övervägande del av lyx- eller överflödsvaror. Detta är så mycket beklagligare som kundkretsen huvudsakligen är att finna bland de i ekonomiskt hänseende mindre välsituerade samhällsklasserna.

Härtill kommer att den agentkår som användes för ordernas upptagande till stor del rekryteras bland minderåriga. Dessa kunna givetvis ej förutsättas äga nödig omdömesförmåga för en sådan uppgift samt försumma samtidigt tid för skoluppgifter, arbete inom hemmen eller förberedelse för en verklig yrkesutbildning.

För kommunen så väl som för staten har frågan betydelse i skattehänseende. Under det den lojale affärsmannen genom sin deklarationskyldighet är pliktig framlägga det ekonomiska resultat av sin verksamhet, så blir distributörernas förtjänst vid dessa affärer undandragen beskattning därigenom att de i allmänhet ej uppnå den inkomstgräns, för vilken deklARATIONSSKYLDIGHET är föreskriven. Det torde ej heller vara små inkomstbelopp som på detta sätt undandragas beskattning, då vissa efterkravsaffärer räkna sin agentstab i 10,000-tal.

Det bör ej råda mer än en mening om riktigheten av principen, att vid köps avslutande köparen skall genom besiktigande av varan eller prov på densamma kunna förvissa sig om dess beskaffenhet. Mer eller mindre utstyrda priskuranter, annonser eller andra trycksaker kunna aldrig lämna ett fullt tillförlitligt omdöme. I de fall då köparen ej anser sig hava fått motsvarande valuta för det erlagda priset är han emellertid vid förbindelse med dessa affärer berövad varje möjlighet att vädja till jämförelse med det som förelagts honom i original eller genom prov. Men ej nog därmed, han är ej i tillfälle att bilda sig ett eget omdöme, förr än han genom erläggande av efterkravs- eller postförskottsbeloppet betalat densamma.

Kommittén är övertygad om att ett bifall till de i motionen föreslagna åtgärderna skulle väsentligt hämma illojala efterkravsmetoder utan att skada den reguljära handeln, för vilken efterkravsinstitutet såsom sådant i många fall visat sig vara till nytta. Självva förefintligheten av en lagbestämmelse att varuemottagare ägde rätt att i vissa fall besiktiga gods före dess utlösande, skulle utan tvivel leda till större försiktighet från de s. k. efterkravsaffärernas sida. I varje fall bör det ligga vikt på, att genom de lagstifningsåtgärder vartill en närmare utredning kan giva anledning söka skydda den köpande allmänhetens berättigade intressen.

Stockholm den 15 mars 1916.

S. A. H:s och S. M. R:s kommitté för efterkravsaffärsfrågan.

David Holmblad. Edv. Lithander. C. J:son Wallin.»

Förvaltningsutskottet anser sig för egen del böra kraftigt betona — vad även kommittén framhållit — att försäljning mot efterkrav eller postförskott i stor utsträckning tillämpas även av köpmän, som icke driva s. k. efterkravsaffärer i den mening motionen avser. Detta system har obestridliga fördelar och tillgodoser ett verkligt behov för köpmännen i gemen, evempelvis vid försäljning till kunder vilkas soliditet icke är för säljaren känd. Det är uppenbarligen nödvändigt att åstadkomma full säkerhet, att icke *metoden* att uttaga likvid genom efterkrav eller postförskott *såsom sådan* omöjliggöres eller försvåras för köpmännen. Det är uteslutande de illojala s. k. efterkravsaffärerna åtgärderna böra träffa. Genom att allvarligt skada efterkravsinstitutet kunna även olägenheter drabba allmänheten, ty med risk att mottagaren efter att hava tagit befattning med varan — även i de fall, då varan redan är besiktigad och godkänd vid själva köpet — vägrar att utlösa densamma under förebärande av att varan är mindervärdig eller dylikt, kunna köpmännen ej uttaga betalning genom efterkrav eller postförskott — till ömsesidig skada för både säljare och köpare. Även bör erinras, att för de sämsta slags humbugsartiklar begäres betalning i förskott, en form av illojal handel, som ej träffas av den föreslagna ändringen, och denna trafik skulle antagligen ökas efter en eventuell inskränkning i efterkravsinstitutet.

Ett oavvisligt villkor är, att överensstämmande regler komma att gälla även för försändelser från utlandet, så att utländska säljare icke komma i en mera gynnad ställning än landets egna köpmän. Det är för övrigt att hoppas, att allmänheten blir alltmera uppmärksam, vid beställningar mot efterkrav eller postförskott, att vända sig till såsom pålitliga kända affärer, något som även synes utskottet framgå av erfarenheten från senaste åren.

Under åberopande av vad ovan anförts anser sig utskottet kunna förorda bifall till den väckta motionen om utredning *i angivet syfte* men uttrycker förhoppning att efter verkställd utredning få yttra sig rörande ett eventuellt framkommet förslag om ändring i efterkravsinstitutet.

Stockholm den 17 mars 1916.

Sveriges allmänna handelsförenings förvaltningsutskott.

VIKTOR RAMSTEDT.

L. Killander.